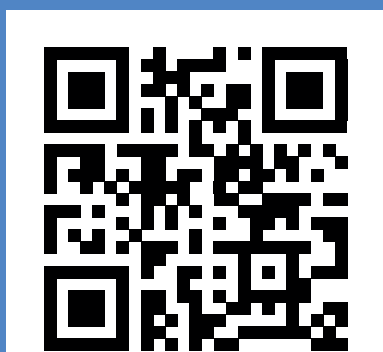

Ontwerp nitraatrichtlijn: Beperkingen mestgebruik leiden tot schoner water

Het ontwerp voor het 7de Actieprogramma Nitraatrichtlijn – kortweg de nieuwe mestregels – is bij de agrarische sector in het verkeerde keelgat geschoten. Onwerkbaar, ontwrichtend en onhaalbaar, oordeelt LTO Nederland. Wat staat de sector te wachten?

Tekst: Hans van der Lee | Fotografie: René Faas

Scan de QR-code en lees het ontwerp-programma.

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedsel-veiligheid is nu bezig met het verwerken van de zienswijzen op het 7de Actieprogramma Nitraatrichtlijn, die tot en met 18 oktober ingediend konden worden. LTO Nederland en de KAVB kondigden aan opnieuw met het ministerie om de tafel te willen, om een alternatief plan te presenteren dat wél werkbaar is voor de agrarische sector.

Waar is dat actieprogramma voor?

De eerste zes actieprogramma's – het eerste ging in 1996 van start – zijn gemaakt om te zorgen dat de kwaliteit van het oppervlaktewater verbetert. In het programma staan maatregelen die moeten zorgen voor minder uitspoeling van meststoffen naar het water. Het is een vertaling naar de Nederlandse situatie van een Europese richtlijn voor het gebruik van dierlijke mest en kunstmest. Voldoet Nederland aan de eisen, dan kan in Brussel derogatie worden aangevraagd: een vrijstelling voor het gebruik van meer mest op grasland dan de regels toestaan. Het komende actieprogramma loopt tot en met 2025, maar er staan ook al maatregelen in die verder strekken dan het einde van het programma.

Is de agrarische sector betrokken bij het maken van het programma?

De eerste zes zijn met inbreng van vertegenwoordigers van de agrarische sector gemaakt, om ervoor te zorgen dat de maatregelen haalbaar zijn en dat er draagvlak is in de land- en tuinbouw. Bij het maken van het zevende actieprogramma is de sector niet benaderd, stellen LTO Nederland en de KAVB. Het ministerie meldt in het ontwerp voor het plan dat overleg is geweest 'met veel partijen zoals landbouwsectoren, waterbeheerders en Europese Commissie'. Zo is in de aanzet een plan voorgelegd aan LTO en KAVB, waarvan beide organisaties direct zeiden dat ze er niet op konden reageren omdat het niet werkbaar was. Uiteindelijk gebeurt dat alsnog, in de vorm van de zienswijzen.

Er ligt een plan met vijf pijlers. Welke pijlers zijn dat en wat staat er in?

- Ten eerste het duurzame bouwplan. Dat houdt in dat het verplicht wordt blijvend grasland, rust- en vanggewassen op te nemen in de bouwplannen. Er worden bovendien eisen gesteld aan de rotatie waarin die gewassen worden opgenomen in het bouwplan: aanvankelijk 'sluit het nog aan bij de landbouwpraktijk', maar soms zijn direct 'inspanningen' nodig. In de open teelten: Rustgewassen worden één keer per vier jaar verplicht en vanggewassen na de hoofdteelt op 60 procent van het areaal op zand- en lössgronden vanaf

Voor 1 oktober moet het land leeg zijn, om vervolgens binnen een maand een vanggewas te zaaien. Dat maakt de teelt van zomerbloeiërs onmogelijk.

2023. Deze maatregel wordt namelijk geleidelijk ingevoerd tussen 2023 en 2027. Vanaf 2027 is een rustgewas in één of drie verplicht en vanggewassen op het hele areaal zand- en lössgronden na de hoofdteelt. Veebedrijven moeten dan minimaal op 70 procent rustgewassen telen, waarvan de helft blijvend (langer dan vijf jaar) grasland is. De bedoeling van deze maatregel is een verbetering van de waterkwaliteit en de biodiversiteit en het moet leiden tot een klimaatbestendige landbouw.

Het ministerie erkent dat deze maatregel opbrengst kost voor akkerbouw-, groente- en bollenbedrijven, omdat rustgewassen minder opbrengen en de rotatie-eis ten koste gaat van opbrengt. Compensatie met 'alternatieve gewassen' en 'alternatieve verdienmodellen' is mogelijk, mits die worden bedacht. Ook biedt een vergoeding via het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) tot 2027 uitkomst, redeneert het ministerie in het ontwerp.

- Ten tweede de gebiedsgerichte aanpak. Daarbij wordt geleund op bestaande projecten, zoals het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. De overheid gaat 'vooral in gebieden waar de waterkwaliteit achterblijft' agrariërs stimuleren om mee te doen aan de projecten, om 'bewustwording te vergroten'. Als de agrariërs daar niet vrijwillig mee aan de slag gaan, worden 'verplichtende maatregelen' van kracht.

- Ten derde overige verplichtende maatregelen, zoals de teeltvrije zones. Een bredere teeltvrije zone van drie tot zeven meter wordt landelijk ingevoerd, waarbij het ministerie aantekent dat die eis – die ook in het GLB staat – lastig is bij kleine percelen. Daar wordt een uitzondering voor aangevraagd bij de Europese Commissie.

- Ten vierde wil het ministerie vanaf 2022 kennisuitwisseling over mestgebruik stimuleren via proefprojecten. Ook dit moet leiden tot een hogere bewustwording en een betere waterkwaliteit.

- De vijfde pijler is controle en handhaving. Bestaande controle wordt zo mogelijk uitgebreid, er komt een onderzoek naar mestgebruik en de mestwetgeving wordt op basis van 'risico-analyses' gericht gecontroleerd en er wordt op gehandhaafd.

Gaat het werken voor het milieu?

Er ligt een Milieu Effect Rapportage als basis voor het actieplan, waarin onder meer te lezen is dat een afname van de nitraatconcentratie van 1 tot 9 procent in zandgebieden en 0 tot 5 procent in lössgebieden te bereiken is. De verplichting van de teelt van een wintergewas of vanggewas om braak in de winter te voorkomen, leidt in de zandgebieden tot een daling van de nitraatconcentratie van circa 4 milligram per liter en 6 milligram per liter in het lössgebied. Voorts zijn vele 'kortingen op het stikstofgebruik' doorgerekend, die naarmate de korting oploopt leiden tot schoner water. Hetzelfde geldt voor mestvrije (lees teeltvrije) zones, die een oplopende winst opleveren bij breedtes van 3 tot 7,5 meter.

Hoe nu verder?

Het 6de Actieprogramma is nog gewoon van kracht tot het einde van dit jaar. Vanaf januari 2022 zou het 7de in moeten gaan, maar niet voordat de ingeleverde zienswijzen zijn behandeld. Ook de Tweede Kamer moet nog een oordeel vellen over het nieuwe programma. Voor het einde van het jaar moet een definitieve versie bij de Europese Commissie liggen. ♦